

Archeologisch vooronderzoek Lier – Jezuietenkerk

Jordi Bruggeman en Natasja Reyns

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 003

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2010/031
Datum aanvraag: 25/01/2010
Naam aanvrager: Jordi Bruggeman
Naam site: Lier, Gasthuisvest

Opdrachtgever: Open-monumentenvereniging Eduard Bressinck vzw, Volmolenstraat 12, B-2500 LIER
Eigenaar: Stad Lier, Grote Markt 57, B-2500 LIER
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Koningin Astridlaan 131, B-2880 BORNEM
Terreinwerk: Jordi Bruggeman en Natasja Reyms
Administratief toezicht: Agentschap Ruimte en Erfgoed Antwerpen, Lange Kievitstraat 111/113, bus 52, 2018
Antwerpen

Rapportage: All-Archeo bvba
Topografische opmeting: Peter Hoefman
Machinale uitgravingen: Stad Lier
Determinaties: drs. Jordi Bruggeman en dra. Natasja Reyms

All-Archeo bvba
Koningin Astridlaan 131
B-2880 Bornem

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

© All-Archeo bvba, 2010

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde de afdeling Onroerend Erfgoed Vlaanderen van het Agentschap Ruimtelijke Ordening.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht	9
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	11
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	12
3.2.1 Historische gegevens.....	12
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	14
3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie...	14
4 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	15
4.1 Toegepaste methoden & technieken.....	15
4.2 Opbouw en gaafheid bodemarchief.....	15
4.3 Archeologische vondsten.....	18
4.3.1 Middeleeuwen tot nieuwste tijd.....	19
4.3.2 Onbepaalde periode.....	20
4.4 Archeologische sporen.....	20
4.5 Chronologische en tafonomische opbouw.....	22
4.5.1 Fasering.....	22
4.5.2 Absolute datering.....	22
4.6 Besluit.....	23
5 WAARDERING.....	25
5.1 Zone 1.....	25
5.2 Zone 2.....	25
6 ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN.....	27
7 AANBEVELINGEN.....	29
7.1 Adviezen.....	29
7.2 Leemtes in de kennis.....	30
8 BIBLIOGRAFIE.....	31
8.1 Publicaties.....	31
8.2 Websites.....	31
9 BIJLAGEN.....	33
9.1 Lijst van afkortingen.....	33
9.2 Glossarium.....	33
9.3 Archeologische periodes.....	33

9.4 Plannen en tekeningen.....	33
9.5 Vereenvoudigde sporenlijst.....	34
9.6 CD-rom.....	34

1 Inleiding

Naar aanleiding van de renovatie en restauratie van de voormalige Jezuietenkerk in Lier tot multifunctionele ruimte met inbegrip van een nieuwe aanbouw, in opdracht van de Open-monumentenvereniging Eduard Bressinck vzw, werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd in de zone van de nieuwbouw. Deze nieuwbouw omvat twee kelders, waarbij in beide zones een proefput diende aangelegd te worden tot op de vaste ongeroerde bodem. De vereniging heeft de gronden in erfpacht van de stad Lier

Deze opdracht werd door de Open-monumentenvereniging Eduard Bressinck vzw op 26 november 2009 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk liep van 22 februari tot 23 februari 2010, onder leiding van Jordi Bruggeman.

De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen, zodat een advies wordt uitgebracht over eventuele vervolgstappen, met name of een archeologische opgraving wenselijk is.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in de provincie Antwerpen, gemeente Lier, percelen 160f, 164n en 167g (kadaster Lier, 1ste afdeling, sectie I). Het onderzoeksgebied omvat een oppervlakte van 7 are en beslaat twee geplande kelderzones. Het terrein is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100) en het noordelijke deel in woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (0101).

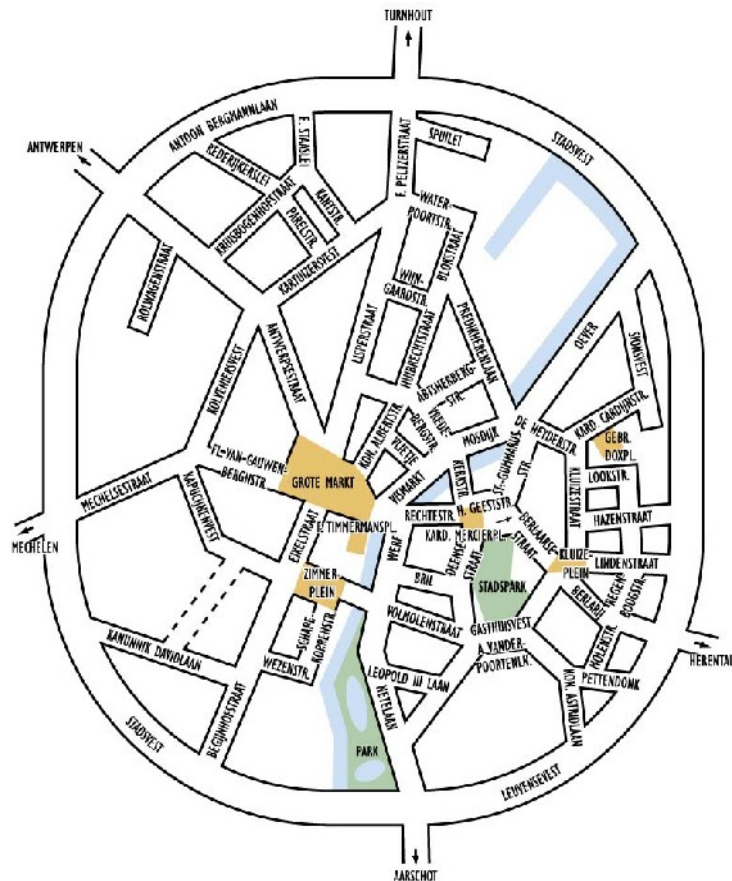

Fig. 1: Situeringplan (<http://www.kalliope.be/media/stadsplannen/Lier.jpg>)

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
  - Provincie: Antwerpen
  - Locatie: Lier
  - Plaats: Berlaarsestraat – Gasthuisvest
  - Toponiem: Jezuïetenkerk
  - x/y Lambert72-coördinaten:
    - 166447; 202170
    - 164453; 202189
    - 164491; 202196
    - 164478; 202167

De Jezüietenkerk is gelegen langs de Berlaarsestraat. Ten zuiden van de kerk werd op 8/03/1993 het geheel van de voormalige kloostergebouwen van de jezüiten en de kloostertuin met ijskelder en prieel, beschermd als stadsgezicht.¹ Ten zuiden is de Gasthuisvest te situeren.

Fig. 2: Kleurenorthofoto met een situering van het onderzoeksgebied (maps.google.nl)

2.2 Aard bedreiging

De Open-Monumentenvereniging Eduard Bressinck vzw heeft een vergunningsaanvraag ingediend voor de renovatie en restauratie van de voormalige Jezüietenkerk tot multifunctionele ruimte, met inbegrip van een nieuwe aanbouw. Naast de kerk zullen een kelder van 35 m² tot circa 2,60 m onder het huidige oppervlak en een kruipkelder van circa 450 m² tot circa 1,35 m worden uitgegraven (Fig. 3).² Binnen het studiegebied zal er ook een tijdelijke toegangszone zijn die de uitvoering van de werken mogelijk moet maken.

Het nieuwbouwgedeelte moet de verbinding maken tussen de kerk en de bestaande gebouwen van de academie. Deze nieuwbouw zal als hoofdtoegang naar de kerk fungeren en moet daarnaast onder meer een foyer, een vestiaire, enkele loges en administratieve lokalen herbergen.³

1 <http://paola.erfgoed.net/engine/fiche.php?id=002443&pv=A>

2 Met dank aan architectenatelier Verwilt-Cautreels voor de informatie.

3 <http://www.jezüietenkerk.be/project/nieuwbouw.shtml>

Fig. 3: Ontwerpplan (architectenatelier Verwilt-Cautreels)

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek was het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen, zijnde bijvoorbeeld het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek.

Teneinde een inschatting te kunnen maken van de intactheid van het archeologisch erfgoed en de archeologische potentie werd naast een bureaustudie ook een archeologische prospectie met ingreep in de bodem, met name een proefputtenonderzoek, uitgevoerd.

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Het huidige loopoppervlak van het onderzoeksgebied is gelegen op ca. 6 m TAW. Op het terrein zelf zijn hoogteverschillen waarneembaar. Het gebied is het hoogst in het zuiden, waar nog een aantal bomen staan. Vervolgens helt het terrein af van het oosten naar het westen.

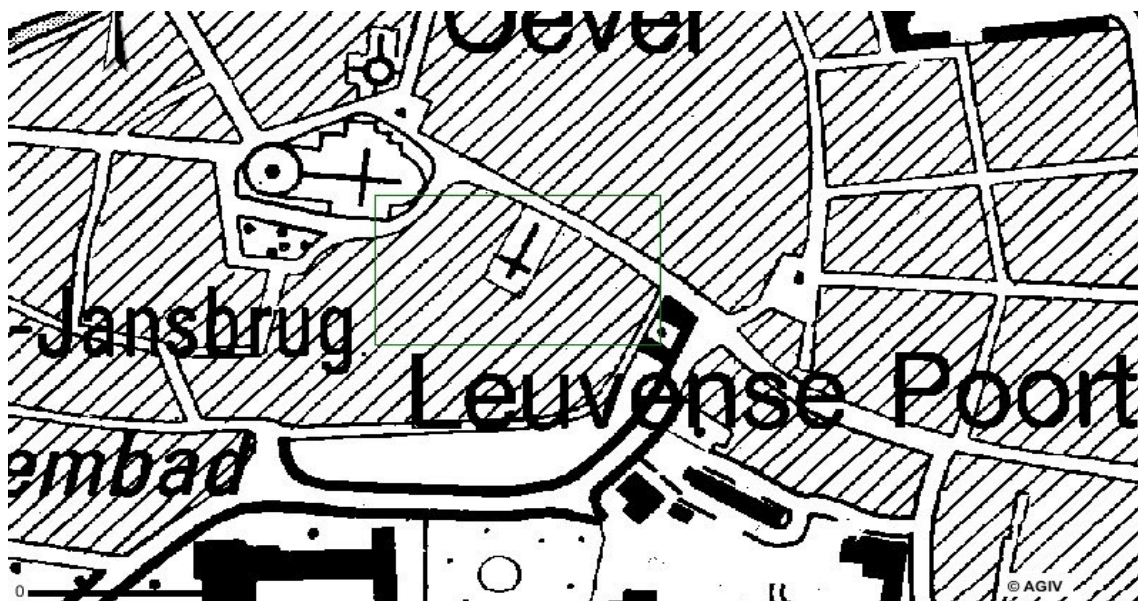

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/dhm/#>)

3.1.2 Hydrografie

Het gebied is in het noorden en westen ingesloten door de Binnen-Nete (Netearm) en in het zuiden en oosten door de Grote Nete. Ten zuiden van het onderzoeksgebied, binnen het voormalige Jezuïetendomein, is een vijver aanwezig. Het grondwater binnen het onderzoeksgebied bevindt zich op circa 1,70 m onder het huidige oppervlak.⁴ Mogelijk bevindt zich ter hoogte van het onderzoeksgebied ook een gedempte vliet.

3.1.3 Bodem

De geologische ondergrond bestaat vanaf een diepte van ca. 2,70 m uit het lid van Antwerpen (BcAn), een formatie uit het Tertiair. Dit wordt gekenmerkt door zwartgroen fijn zand, sterk kleihoudend, sterk glauconiethoudend, glimmerhoudend, schelpen, soms grof zand en beenderresten. Hierboven bevinden zich quartaire afzetting, bestaande uit geelbruin zand.⁵ De bodem bestaat uit kunstmatige gronden en wordt op de bodemkaart weergegeven als bebouwde zone (OB).

4 <http://dov.vlaanderen.be>: Boring kb16d44w-B179, Boring kb16d44w-B174

5 <http://dov.vlaanderen.be>

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

Mogelijk maakte het onderzoeksgebied reeds in de volle middeleeuwen (11de-12de eeuw) deel uit van een vermoedelijke pre-stedelijke bewoningskern ter hoogte van de Sint-Gummaruskerk. Mogelijk kan deze bewoningskern zelfs opklimmen tot de 8ste-10de eeuw. Het vermoeden bestaat dat Lier reeds in de 12de eeuw een versterkte nederzetting was geworden, afgebakend door een aarden wal en gracht. In de 13de eeuw kende de stad een expansie, in de tweede helft van de 15de eeuw een economische terugval, maar opnieuw een bloei in de eerste helft van de 16de eeuw.

Het is onduidelijk of de nieuwbouw is gesitueerd ter hoogte van een gedempte vliet. Hiervoor is het voor Lier beschikbare oud cartografisch materiaal ontoereikend. Aangezien vanaf 1848, de vlieten in Lier systematisch werden gedempt of overwelfd, moet deze, wanneer hier een vliet zou gelegen hebben, reeds gedempt zijn voor de bouw van de kloosterkerk.

Reeds in 1615 vestigden de Jezuïeten zich in Lier. Op een kaart uit 1649 kan opgemerkt worden dat op de plaats van de huidige Jezuïetenkerk woningen aanwezig zijn (Fig. 5). Het onderzoeksgebied is wellicht gesitueerd ter hoogte van de achtertuinen van deze woningen, hoewel het niet uitgesloten is dat een deel in een in 1649 bebouwde zone gelegen is.

Fig. 5: Atlas Van Loon 1649 (<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/NESA01:01160090>)

Mogelijk mag de aanleg van de Jezuïetenkerk gekaderd worden in de enorme kerkelijke bouwactiviteit die Lier kende in de 17de en het begin van de 18de eeuw, een periode van rust en heropleving. De Jezuïetenkerk (St.-Jozefskerk) van Lier werd opgericht tussen 1749 en 1752 op basis van de plannen van Jezuïeten-broeder Albert del Plancken van Ename. Het

kerkgebouw is een éénbeukige longitudinale laat-barokke kerk in kruisvorm, opgetrokken uit baksteen en met verwerking van natuursteen.

Fig. 6: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is het Jezuïetencomplex groter dan heden ten dage (Fig. 6). Wellicht zijn het de kloostergebouwen. Er moet echter kritisch omgegaan worden met deze kaart, want de vijver die nu in het zuidelijk deel van het domein aanwezig is, is niet getoond op de kaart. Omgekeerd is er niet onmiddellijk een aanbouw aan de westzijde van de kerk op de plaats van het onderzoeksgebied te herkennen zoals op de kaart.

De Orde werd ontbonden in 1773; de kerk en het klooster werden verkocht in 1781. De gebouwen werden nogmaals verkocht in 1796 en ingericht als fabriek, maar in 1841 keerden de jezuïeten terug. De kerk werd zwaar beschadigd tijdens de Eerste Wereldoorlog en gerestaureerd omstreeks 1922.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef de kerk gespaard, in 1981 werd het gebouw beschermd en sinds 1982 stond het leeg.⁶ De Jezuïetenkerk vormde tot 1972 één geheel, samen met het klooster, het retraitshuis en de tuin. In 1972 verkochten de Jezuïeten het retraitshuis en de ommuurde parktuin aan de stad Lier om er de SAMWD (Stedelijke Academie voor Muziek, Woord en Dans) een onderkomen te verschaffen. In 1986 kwamen de kerk en het klooster in particuliere handen. Het klooster werd een privé-woonst. De kerk verviel tot een stapelruimte.⁷ Aansluitend bij de kerk stond verder nog een recente woning die is afgebrand.

⁶ <http://paola.erfgoed.net/engine/fiche.php?pv=A&id=000097>

⁷ <http://www.jezuïetenkerk.be/project/geschiedenis.shtml> en <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/10203>

3.2.2 Archeologische voorkennis

Van het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische vondsten bekend. In de onmiddellijke omgeving werden echter wel een heel aantal archeologische vondsten gedaan (Fig. 7), die aantonen dat de kans op archeologische sporen zeer reëel is.

CAI 100296: Sint-Pieterskapel, oorspronkelijk een Romaans-Gotisch kerkje (1225), in 1425 vergroot en aanpassingen uitgevoerd in de 17de of 18de eeuw.⁸

CAI 100520: De Predikherenbrug. Ter hoogte van deze locatie werden verschillende toevalsvondsten gedaan, die behoren tot de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Het gaat hoofdzakelijk om munten.

CAI 103582: De Kluizekerk, een driebeukige kerk (ca. 1410) en een toren uit de 19de eeuw.⁹

CAI 103592: De Sint-Gummaruskerk, een kruisbasiliek in Brabantse hooggotiek uit het einde van de 14de tot de 16de eeuw.¹⁰

CAI 105554: De Spaanse Poort. Hier werd tijdens een werfcontrole door een lid van het IAP in 2001 een structuur aangetroffen van onbepaalde datering.

Fig. 7: CAI (<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai>)

3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

Gezien de ligging in de omgeving van de pre-stedelijke bewoningskern rond de Sint-Gummaruskerk, heeft het projectgebied een hoge archeologische potentie. De verschillende gekende archeologische gegevens in de omgeving lijken een hoge archeologische potentie te bevestigen vanaf de middeleeuwen tot heden. Op basis van het bureauonderzoek, zonder een prospectie met ingreep in de bodem, is het hier zeer moeilijk de intactheid van het archeologisch erfgoed in te schatten. De kennis die aan het licht is gekomen over de intactheid via de prospectie wordt verder besproken.

8 Aerts 1989, 45.

9 Aerts 1989, 32-33.

10 Aerts 1989, 47-48.

4 Resultaten terreinonderzoek

4.1 Toegepaste methoden & technieken

In beide kelderzones was het de bedoeling één proefput aan te leggen. De grootte van elke put bedroeg 2 x 2 m en werd uitgegraven tot op de vaste ongeroerde bodem. De uitgraving van werkput 1, gesitueerd in de zone waar een kelder zal aangelegd worden tot 3 m diep, moest reeds snel stopgezet worden omwille van de verstoring die hier aanwezig was, in de vorm van een recente septische put en buizen. Omdat deze werkput niet aangelegd kon worden, werd een extra werkput, werkput 3, aangelegd in de zone waar een kruipkelder zal aangelegd worden.

De uitgraving vond plaats met behulp van een minigraver met platte bak, onder begeleiding van de archeologen. Er werd stratigrafisch opgegraven. Alle sporen, lagen en profielen van elke werkput werden fotografisch vastgelegd en alle werkputten en vlakken werden topografisch opgemeten.

Tijdens het onderzoek werden 3 werkputten aangelegd:

- WP1: 4,06 m², 0,4 m onder het maaiveld
- WP2: 4,98 m², 1,70 m onder het maaiveld (4,39 m TAW)
- WP3: 4,86 m², 1,24 m onder het maaiveld (4,28 m TAW)

4.2 Opbouw en gaafheid bodemarchief

In de zone waar een kelder van 3 m diep aangelegd zal worden, was een recent dik puinpakket aanwezig (Fig. 8 en Fig. 9), en is de gaafheid van het terrein sterk aangetast.

Fig. 8: Zicht op de verstoring in WP1

Fig. 9: Poging om de inplanting van WP1 te verleggen

In de andere zone waar de aanleg van een kruipkelder gepland wordt, was de gaafheid beter bewaard. Hier was over het volledige terrein een humuslaag, L1 aanwezig (Fig. 11).¹¹

In werkput 2 bevindt zich onder L1 een laag die eveneens rijk is aan organisch materiaal, maar minder humeus is dan L1 (Fig. 10). L5 is wellicht een oud pad (loopniveau), dat verhard was met grind, assen en slakken. Waarschijnlijk zijn ook L3 en L4 hiermee gerelateerd. Onder dit niveau werd een ophogingspakket, L6, aangetroffen. Het gaat om een homogeen bruin pakket.

Op een lager niveau bevindt zich een puinpakket, L7, dat deels op en deels naast een fundering van een muur met nog één rij stenen van de opstaande muur, M1, aanwezig is. Mogelijk gaat het hier om afbraakmateriaal van de voormalige bebouwing die hier aanwezig was, en waarvan M1 nog een restant is. Door middel van een boring konden onder het puinpakket nog drie lagen onderscheiden worden, waarbij L10

Fig. 10: Lagenopbouw en sporen in werkput 2

vermoedelijk de vaste ongeroerde bodem is, die zich op circa 2,70 m onder het maaiveld (3,41 m TAW).

¹¹ Voor de opbouw van de lagen en sporen in werkputten 2 en 3, zie ook de profieltekeningen in bijlage.

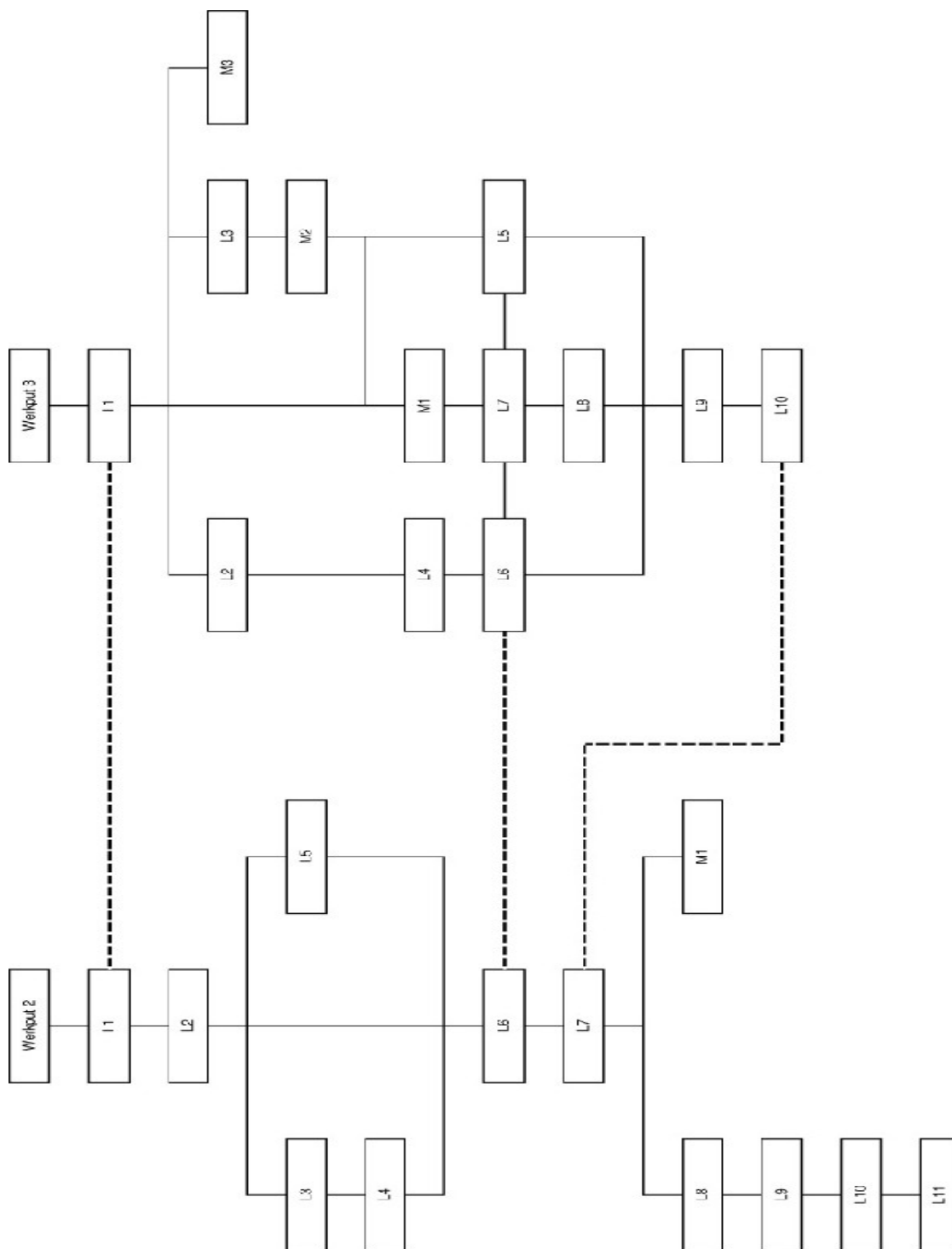

Fig. 11: Harrismatrix van de lagen en sporen in werkputten 2 en 3

Fig. 12: Lagen en sporen in werkput 3

In werkput 3 bevinden zich onder L1 twee lagen, L2 en L3, die wellicht beschouwd kunnen worden als één vloerniveau (Fig. 20). Deze is ingezet tegen M1 en M2, die niet erg diep gefundeerd zijn in vergelijking met M3, waarvan de onderkant niet vastgesteld kon worden. Onder het vloerniveau is een vulling met veel puin aanwezig, L4 en L5, die vermoedelijk de insteek van M1 en mogelijk ook van M2 vormen. Deze gaan door L6, dat overeen lijkt te komen met de ophogingslaag (L6) in werkput 2. L7, dat zich onder M1 bevindt, is een puinpakket dat de fundering van M1 is. Dit rust op zijn beurt op een ander puinpakket, L8, dat meer humeus is. Dit gaat door de onderste laag die in deze werkput geregistreerd kon worden, L9. Door middel van een boring kon vastgesteld worden dat zich onder L9 nog een puinpakket bevindt, dat mogelijk in relatie te brengen is met L7 uit werkput 2. Omwille van het puin kon hier niet dieper geboord worden.

4.3 Archeologische vondsten

In totaal werden 113 fragmenten van voorwerpen ingezameld tijdens de aanleg en registratie van de 3 werkputten.

Categorie	Subcategorie	Middeleeuwen - nieuwe tijd	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd - nieuwste tijd	Nieuwste tijd	Onbepaald	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	4	6	14	11		35
	Bouwmateriaal					26	26
	Andere				2		2
Glas	Vaatwerk				3		3
	Bouwmateriaal				2		2
Metaal						5	5
As, sintels, slakken						8	8
Organisch materiaal	Bot					3	3
	Steenkool				4		4

Mortel					4	11	15
Steen	Kalksteen					2	2
	Kalkzandsteen					4	4
	Lei					3	3
	Andere					1	1
Totaal		4	6	14	26	63	113

4.3.1 Middeleeuwen tot nieuwste tijd

Er zijn geen voorwerpen aanwezig die ouder zijn dan de middeleeuwen. Ook voorwerpen die uitsluitend toe te wijzen zijn aan de middeleeuwen zijn niet aanwezig.

Het overgrote deel van het vaatwerk omvat oxiderend gebakken rood aardewerk dat geglaazuurd is. Dit wordt aangevuld met de aanwezigheid van oxiderend gebakken wit aardewerk, steengoed, faïence en industrieel wit aardewerk. Binnen het industrieel wit aardewerk kon onder meer een randfragment van een bord in *creamware* herkend worden, afkomstig uit Staffordshire, dat reeds te dateren is tussen 1760 en 1778 (Fig. 13).¹²

Fig. 13: Randfragment bord in *creamware* (AV007)

Andere aardewerken voorwerpen omvatten een pijpenkop (Fig. 14) en een fragment van een pijpensteel met de tekst "Goedewa Gouda" (Fig. 15). Rond 1860 werd de *naamplaatpunt* geïntroduceerd, waarbij de naam van de maker en de plaats van herkomst weergegeven worden op de steel van de pijp. In dit geval verwijst de naam waarschijnlijk naar de firma P. Goedewaagen & Zoon uit Gouda, en is het waarschijnlijk te dateren tussen 1880 en 1919.¹³

Fig. 14: Pijpenkop (AV006)

Fig. 15: Fragment pijpensteel met opschrift (OP010)

Ook enkele fragmenten glas konden gerecupereerd worden en omvat fragmenten van wijnflessen, een drinkglas en vensterglas, allemaal te dateren in de nieuwste tijd.

¹² Bartels *et al.* 1999, 925

¹³ Duco 2003, 76.

4.3.2 Onbepaalde periode

De meeste voorwerpen die niet gedateerd konden worden, kunnen gerekend worden tot de categorie bouwmetaal. Er kan evenwel gesteld worden dat ze eveneens hoogst waarschijnlijk niet ouder zijn dan de middeleeuwen.

Het bouwmetaal omvat voornamelijk bakstenen, waaronder een opvallend exemplaar in oxiderend gebakken wit aardewerk (Fig. 16), en tegels en verder ook mortel en steen. Het natuursteen omvat kalksteen en kalkzandsteen, allemaal afkomstig uit werkput 2. De aanwezigheid van natuursteen als bouwmetaal, wijst mogelijk op de aanwezigheid van een gebouw met enig belang. De kalkstenen zijn waarschijnlijk in verband te brengen met de puinlaag, L7.

Fig. 16: Baksteen in wit aardewerk (OP015)

Het metaal omvat enkel metaaldetectievondsten, die geïdentificeerd kunnen worden als nagels.

4.4 Archeologische sporen

Muren en vloeren

Tijdens het onderzoek van de werkputten, kon de aanwezigheid van zes muren vastgesteld worden.

In werkput 1 zijn twee bakstenen muren aanwezig. M1 is uitgevoerd in stand verband en M2 in onregelmatig verband, beide duidelijk van recente oorsprong en terug te leiden tot de voormalige woning van de vorige eigenaar op deze plaats.

Fig. 17: Detail van muur 1 in werkput 2

In werkput 2 werd een bakstenen muur aangetroffen die wellicht de hoek vormt van een gebouw (Fig. 17). Het gaat om een stevig uitgevoerde muur in kops verband, die zich op

Fig. 18: Detail Atlas Van Loon 1649
(<http://www.gehuegenvannederland.nl/?nl/items/NESA01:01160090>)

eerder grote diepte bevond, met name circa 1,35 m onder het huidige oppervlak. Op vlak van datering zijn er geen rechtstreekse dateringselementen, maar op basis van de in de nabijheid gedane vondsten en stratigrafische ligging, lijkt een datering in de nieuwe tijd waarschijnlijk.

Mogelijk behoort het tot één van de gebouwen die zichtbaar is op de Atlas Van Loon uit 1649 (Fig. 18) in de rode cirkel). Mocht dit het geval zijn, dan betekent dit dat de muur zeker ouder is dan 1649 en dat de kaart bijgevolg een *terminus ante quem* geeft.

Tot slot werden in werkput 3 nog drie bakstenen muren aangetroffen, allemaal uitgevoerd in cementmortel, wat wijst op een datering in de nieuwste tijd. M1 en M2 zijn eerder ondiep ingezet. M1 is uitgevoerd in halfsteens verband en M2 in staand verband. M3 daarentegen is zeer diep gefundeerd en uitgevoerd in staand verband, en vormde mogelijk de buitenmuur van een gebouw. Naast de aanwezige muren kon hier ook een vloerniveau vastgesteld worden, waarvan enkel nog het zandbed waargenomen werd. Aangezien deze jonger is dan de muren in deze werkput, dateert het zeker uit de nieuwste tijd.

Fig. 19: Aanduiding van de weg en andere lagen in WP2 PRBC

Paden

Naast muren en vloeren, kon ook de aanwezigheid van een pad vastgesteld worden in werkput 2 (Fig. 19). Zoals reeds vermeld bestaat het uit grind, assen en slakken. Op basis van de stratigrafische ligging is het eerder te dateren in de nieuwste tijd.

Fig. 20: Voorbeeld van een septische put

Verstoorde zones

Tot slot kon een verstoorde zone vastgesteld worden, ter hoogte van werkput 1. In de eerste plaats zijn hier de resten aanwezig van de afgebroken woning die door de voormalige eigenaar van de Jezüitenkerk werd aangelegd. Bij de aanleg van de werkput werd verder ook gestoten op een dikke laag bouwpuin, alsook een plastieken septische put (voor een gelijkaardig voorbeeld, zie Fig. 20) en verscheidene buizen.

4.5 Chronologische en tafonomische opbouw

4.5.1 Fasering

Fase 1

De oudste fase die vastgesteld kon worden tijdens het onderzoek omvat de lagen WP 2 L8 - L10, die aangeboord werden. Vermoedelijk is L10 de natuurlijke bodem en zijn L8 en L9 ophogingspakketten.

Fase 2

De fase die hierop volgt is de aanleg van WP2 M1, die wellicht gedateerd mag worden in de nieuwe tijd (voor 1649?).

Fase 3

Een volgende fase is de deponering van het puinpakket WP2 L7 en WP3 L10(?), dat wellicht ontstaan is uit de afbraak van in de buurt aanwezige muren, zoals WP2 M1. Deze fase is wellicht te situeren in de nieuwe tijd.

Fase 4

Na de afbraakfase volgt een ophoging van het terrein, dat zich manifesteert in de lagen WP3 L9 en WP2 en 3 L6. Deze fase is reeds te dateren in de nieuwste tijd.

Fase 5

Fase 5 is een fase die de meeste menselijke activiteit reflecteert. In deze fase wordt de aanleg en het gebruik van het pad in WP2 gesitueerd, maar ook de aanleg van de muren in WP3 en de hiermee samenhangende verstorende activiteiten, evenals het in deze werkput aanwezige vloerniveau.

Fase 6

In de jongste fase zijn tot slot WP2 en WP3 L1 en WP2 L2 gevormd, en is ook de versterking in WP1 te dateren, die plaatsvond ten tijde van de vorige eigenaar van het gebouw.

4.5.2 Absolute datering

Vooralsnog werden geen natuurwetenschappelijke dateringsmethoden toegepast op stalen, genomen tijdens het archeologisch vooronderzoek.

Mortelstalen voor ¹⁴C-datering werden genomen van muren of vloeren en verbouwingen ouder dan de 19de eeuw.¹⁴ Dit heeft als resultaat dat slechts de mortel van M1 in werkput 2 in aanmerking kan genomen worden voor toekomstige ¹⁴C-datering. Dit is zeker interessant, gezien de contextdatering en nabijgelegen vondsten geen engere datering kunnen bieden dan de nieuwe tijd. Het omringende puinpakket is bijkomstig ook vermoedelijk te relateren aan de afbraak van de muur, maar geeft geen aanwijzingen over een datering van de aanlegfase van de muur.

¹⁴ Bijzondere voorschriften 2009, 5.

4.6 Besluit

Ter hoogte van werkput 1 werd een verstoorde zone vastgesteld. Een intacte lagenopbouw kon wel vastgesteld worden ter hoogte van werkput 2 vastgesteld worden. Belangrijk hier is de aanwezigheid van een dik ophogingspakket, L6, met daaronder een puinlaag met resten van een gebouw uit de nieuwe tijd. De oorspronkelijke lagenopbouw is verstoord in werkput 3 door de aanwezigheid van verscheidene muurresten die dateren uit de nieuwste tijd. Resten van een vliet konden niet vastgesteld worden tijdens het onderzoek, maar de aanwezigheid ervan kon evenmin uitgesloten worden.

5 Waardering

5.1 Zone 1

In de eerste zone wordt een kelder van 35 m² en circa 2,60 m diep ingepland. Deze bevindt zich tussen de kerk en het tegenoverliggende gebouw, en werd onderzocht aan de hand van werkput 1.

Beleving

Belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
  - De sterke verstoring in deze zone zorgt ervoor dat de gaafheid van het terrein en de kans op goed bewaarde resten tot op zekere diepte gering is. Aangezien de verstoring in deze zone echter 3 m diep zal gaan, worden mogelijk wel archeologisch waardevolle resten aangetroffen.
- Conservering
  - Op een dieper niveau is de kans op conservering van organisch materiaal vrij groot, aangezien het zich permanent onder de grondwatertafel bevindt en zo afgesloten is van lucht.

Inhoudelijke kwaliteit

Omwille van de sterke verstoring in deze zone, lijkt de inhoudelijke kwaliteit tot op zekere diepte eerder beperkt. Aangezien de verstoring in deze zone echter 3 m diep zal gaan, worden mogelijk wel lagen aangesneden waarvan de informatiewaarde over de vroegere bewoning op deze plaats, die al dan niet deel uitmaakt van het voormalige kloostercomplex, groter is.

5.2 Zone 2

In de tweede zone wordt een kruipkelder van circa 450 m² en circa 1,35 m diep ingepland. Deze omvat de rest van het onderzoeksgebied, en werd onderzocht aan de hand van werkputten 2 en 3.

Beleving

- Schoonheid
  - Belevingswaarde in functie van schoonheid is niet van toepassing.
- Herinneringswaarde
  - Het grindpadje dat aangetroffen werd in werkput 2, is mogelijk nog vrij recent zichtbaar geweest aan het oppervlak, en fungeerde mogelijk als toegangsweg tot de kerk of de huidige academie.
  - De muren die aangetroffen werden in werkput 3, waren wellicht eveneens tot voor kort zichtbaar aan het oppervlak.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
  - Het vrij dikke ophogingspakket heeft gezorgd voor een vrij goede bewaring van de gaafheid

- Enkel in werkput 2 kon een intacte stratigrafie vastgesteld worden, die weinig verstoring heeft gekend. Hier is tevens een muur aanwezig, die zich nog *in situ* bevindt.
- De stratigrafie van werkput 3 werd sterk verstoord door de hier aangelegde structuren in de nieuwste tijd.
- Conservering
  - De conservering van vondsten is goed, aangetoond door het ruime spectrum aan vondstcategorieën dat gerecupereerd werd tijdens het onderzoek.
  - De conservering van organisch materiaal is reëel; hierop wijst de aanwezigheid van botmateriaal. Op een dieper niveau dan de werkputten, is de kans op conservering van organisch materiaal nog groter, aangezien het zich permanent onder de grondwatertafel bevindt en zo afgesloten is van lucht.

Inhoudelijke kwaliteit

De informatiewaarde van de onderste lagen die in deze zone aanwezig zijn (onder L6 in werkputten 2 en 3) is waarschijnlijk groot, gezien de aanwezigheid van muurresten vanaf dit niveau die mogelijk meer informatie kan verschaffen over de vroegere middeleeuwse en post-middeleeuwse bewoning op deze plaats, die al dan niet deel uitmaakt van het voormalige kloostercomplex, en gezien de ruimere ligging ten opzichte van de nabijgelegen Sint-Gummaruskerk.

- Synchrone en diachrone context
  - Slechts uit de middeleeuwen en later zijn in de omgeving van het projectgebied archeologische waarden gekend.
- Landschappelijke context
  - Door latere bebouwingen in de omgeving is de landschappelijke context sterk aangetast. Toch is ze op kleinere schaal wel vrij goed bewaard, wanneer de relatie ten opzichte van het geheel van de voormalige kloostergebouwen van de jezuïeten en de kloostertuin met ijskelder en prieel in beschouwing genomen wordt. Het maakt namelijk deel uit van een beschermd stadsgezicht.

6 Analyse van de geplande situatie: effecten

Door middel van een analyse van de geplande situatie wordt onderzocht op welke wijze en in welke mate de effecten, zijnde de geplande ingreep in de bodem, de aanwezige archeologische waarden zal beïnvloeden. Dit maakt mogelijk om voor de verschillende effecten, adviezen op te stellen.

Fysieke aantasting van archeologische waarden

De aanleg van de kelders noodzaakt een aantal bodemingrepen die tot op zekere diepte het bodemarchief volledig zullen vergraven. Bij de kelderzone gelegen tussen de kerk en het tegenoverliggende gebouw zal de kelder van 35 m² circa 2,60 m diep zijn, bij de andere kelderzone van ongeveer 450 m² is dat circa 1,35 m. De mate waarin in de eerste kelderzone onder de verstoorde pakketten interessante lagen zullen aangetast worden kon niet volledig ingeschat worden. De diepgang van de tweede kelderzone betekent dat ze ook door de lagen gaat die hoogstwaarschijnlijk een hoge informatiewaarde hebben. De aanleg van een tijdelijke toegangszone om de werken te kunnen uitvoeren zal het archeologisch waardevol bodemarchief amper aantasten, gezien het vrij dikke ophogingspakket.

Aantasting ensemblewaarde van archeologische waarden

Reeds in het verleden is de ensemblewaarde van de archeologische waarden sterk aangetast door bebouwing tijdens de laatste eeuwen. Desondanks zal de geplande bodemingreep de ensemblewaarde verder aantasten, voornamelijk binnen het geheel van de voormalige kloostergebouwen van de jezuiten en de kloostertuin met ijskelder en prieel, dat beschermd is als stadsgezicht.

Degradatie van archeologische waarden

De kans op bewaring van organisch materiaal is vrij groot, gezien een groot deel van de archeologisch interessante lagen zich onder de grondwatertafel bevinden. Het aantreffen van botmateriaal bij het hier uitgevoerde vooronderzoek bevestigt dit. Indien een (tijdelijke) grondwatertafelverlaging zou nodig zijn bij de aanleg van de kelders, zal dit bijgevolg nefast zijn voor de bewaring van organisch materiaal.

Deformatie van archeologische waarden

Als gevolg van de druk uitgeoefend door de in te planten gebouwen, zal ook een deel van de onderliggende bodem die niet fysiek aangetast is, gecompacteerd worden.

7 Aanbevelingen

7.1 Adviezen

Rekening houden met de aard en de diepte van de verstoring, kan het volgende geadviseerd worden:

Advies 1

Voor de in WP2 aangetroffen muur, die globaal aan de nieuwe tijd kan toegeschreven worden en op basis van kaartmateriaal mogelijk te dateren is voor 1649, is het een optie om bijkomend een C14-datering uit te voeren op een mortelstaal van deze muur. Wanneer er echter een vervolgonderzoek, i.e. een opgraving volgt, zal deze absolute datering in deze fase wellicht irrelevant zijn, gezien hier mogelijk materiaal aangetroffen wordt dat een engere datering van de muur mogelijk maakt. Indien niet, kan op dat moment nog beslist worden om een ¹⁴C-datering uit te voeren op de mortel.

Advies 2

Het archeologisch vooronderzoek kon de archeologische waarde van zone 1 niet volledig duiden, maar is mogelijk interessant gezien de ligging vlak naast de kerk. Deze is tot op zekere diepte in recente tijden verstoord, maar er is nog onduidelijkheid over de dieper liggende niveaus. Gezien net hier de diepste kelder zal aangelegd worden, is een archeologische begeleiding zeker relevant. Bij het aantreffen van archeologisch waardevolle restanten, dient voldoende tijd voorzien te worden om deze te documenteren (opgraven).

Advies 3

De muurresten aangetroffen in WP3 zijn te plaatsen in de 19de of 20ste eeuw. Voornamelijk hun herinneringswaarde is relevant, maar een verdere documentatie lijkt weinig zinvol. Hetzelfde geldt voor het aangetroffen padje.

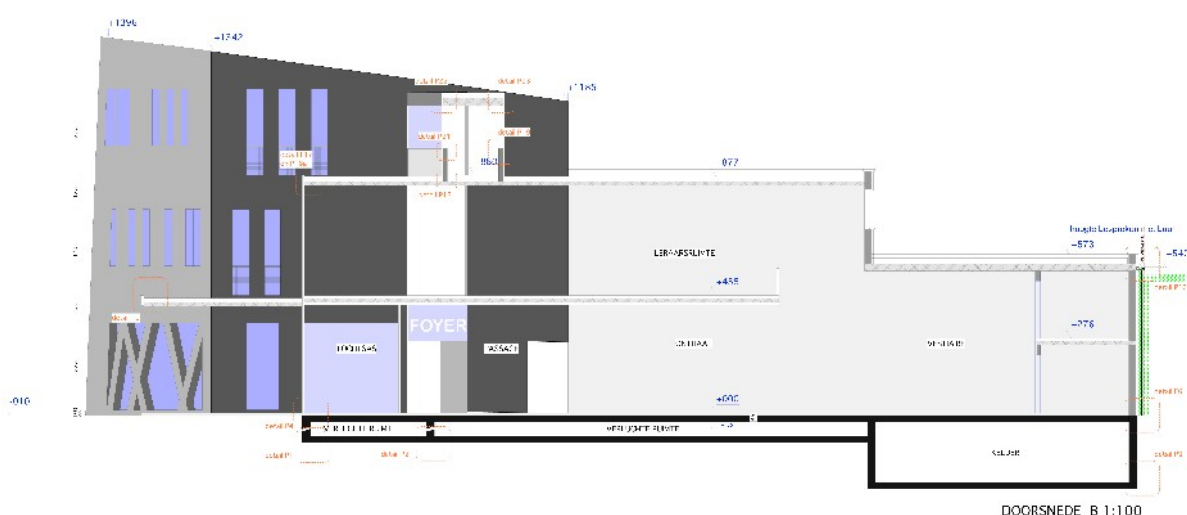

Fig. 21: Doorsnede van de geplande aanleg (architectenatelier Verwilt-Cautreels)

Advies 4

In zone 2 werd op een diepte van ca. 1,35 m een muur aangetroffen die globaal kan gedateerd worden in de nieuwe tijd. In deze zone wordt een kelderzone, met het vloerniveau op een diepte van ca. 1,35 m, gepland (Fig. 21). Rekening houdend met een bufferzone van doorgaans minimaal 40 cm, kunnen de aanwezige muurresten niet met zekerheid

ge vrijwaard worden van verstoring ten gevolge van de aanleg van de kelder. Bijgevolg dienen volgende opties in beschouwing genomen te worden:

- Ofwel behoud *in situ*, meer bepaald het annuleren van de versturende activiteiten of een planswijziging, waarbij de kelder minder diep wordt aangelegd en de fundering maximaal tot een diepte van 0,95 m kan ingezet worden, hierbij rekening houdend met een bufferzone van 40 cm tot de aangetroffen muurresten.
- Ofwel behoud *ex situ*, meer bepaald het preventief opgraven van de zone.

Advies 5

In geval van een opgraving is een archiefonderzoek, voor zover dit nog niet in zekere mate gebeurd is, zeker relevant om de aangetroffen resten historisch te kunnen situeren. Ook is het interessant een stelpost te voorzien voor natuurwetenschappelijk onderzoek, gezien er wellicht een vrij goede bewaring van organisch materiaal is, rekening houdend met de eerder hoge grondwaterstand.

7.2 Leemtes in de kennis

Via de uitgevoerde studie werd een inschatting gemaakt van de effecten bij de geplande bodemingreep op bedreigde archeologische bodemarchief, op basis van een bureaustudie, aangevuld met een archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Hoewel het terreinonderzoek heeft bijgedragen tot een inschatting van de voorheen niet gekende archeologische waarden, biedt een dergelijk onderzoek nooit een absoluut inzicht in de aard en bewaringstoestand van het archeologisch bodemarchief in het onderzoeksgebied.

8 Bibliografie

8.1 Publicaties

Aerts W. et al., 1989, *Beschermd Cultuurpatrimonium in de provincie Antwerpen. Arrondissement Mechelen (Bouwen door de eeuwen heen 13n1)*, Wommelgem.

Bartels M. et. al., 1999, *Steden in scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Zwolle.

Duco D.H., 2003, *Merken en merkenrecht van de pijpenmakers in Gouda*, Amsterdam.

z.n., 2009, *Bijzondere voorschriften bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem te Lier, Berlaarsestraat 12-Gasthuisvest zn.*

8.2 Websites

Jezüietenkerk Lier

<http://www.jezuietenkerk.be>

Jezüietenkerk of Sint-Jozefkerk – Inventaris Bouwkundig Erfgoed – Inventaris Onroerend Erfgoed

<http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/10203>

Onroerend Erfgoed – beschermingsfiche voormalig Jezüietenklooster

<http://paola.erfgoed.net/engine/fiche.php?id=002443&pv=A>

Onroerend Erfgoed – beschermingsfiche Jezüietenkerk of Sint-Jozefskerk

<http://paola.erfgoed.net/engine/fiche.php?pv=A&id=000097>

Projectbureau Het Geheugen van Nederland

<http://www.geheugenvannederland.nl/>

9 Bijlagen

9.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing

9.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Halfsteens verband	Muurverband gebruikt bij muren van een halve steen dik.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Kops verband	Muurverband waarbij de bakstenen met de korte zijde naar buiten toe gemetst zijn.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Onregelmatig verband	Muurverband zonder enige regelmaat in de plaatsing van de bakstenen.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Staannd verband	Muurverband met afwisselend een rij kopse (korte zijde) en een rij strekse (lange zijde) bakstenen.

9.3 Archeologische periodes

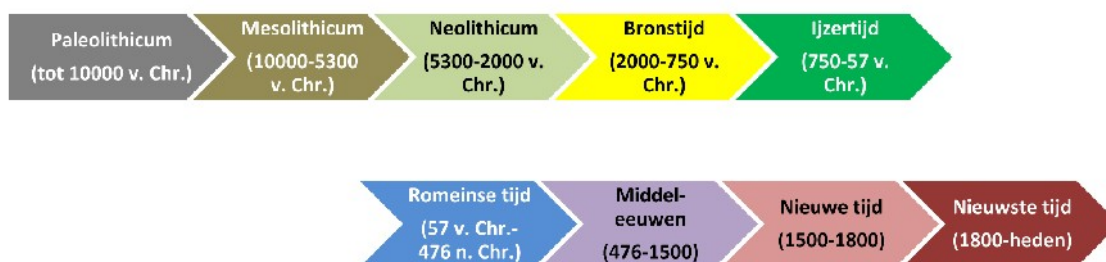

Fig. 22: Archeologische periodes

9.4 Plannen en tekeningen

- Plan 1: Situering
- Plan 2: Inplanting werkputten
- Plan 3: Detail werkputten

- Tekening 1: Profieltekeningen werkput 2
- Tekening 2: Profieltekeningen werkput 3

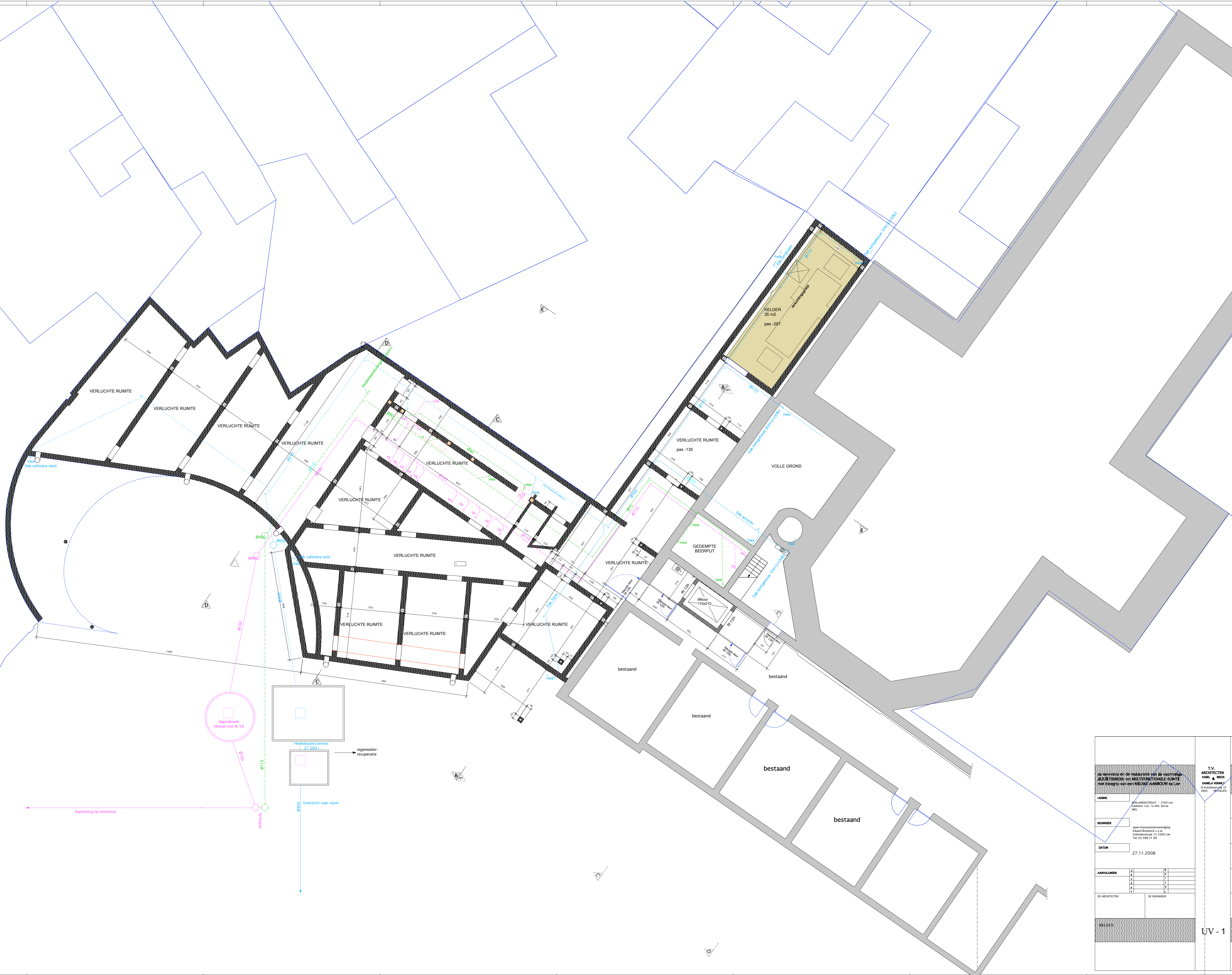
9.5 Vereenvoudigde sporenlijst

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/heterogeen	Samenstelling	Interpretatie	Datering
		Donker/licht	Hoofdkleur	Bijkleur				
WP1	L1	donker	bruin		homogeen	zandig	Afkomstig van afbraak huis	nieuwste tijd
WP2	L1	donker	bruin		homogeen	humeus	Humuslaag	nieuwste tijd
WP2	L2	donker	bruin		homogeen	zandig	Puinpakket?	nieuwste tijd
WP2	L3	donker	bruin	geel	gevekt	zandig		nieuwste tijd
WP2	L4	donker	grijs		homogeen	zandig		nieuwste tijd
WP2	L5	donker	grijs	bruin	gelaagd	grind	Weg?	nieuwste tijd
WP2	L6		bruin		homogeen	zandig	Ophogingspakket	nieuwste tijd
WP2	L7		geel	bruin	gevekt	zandig	Puinpakket	nieuwe tijd
WP2	L8	donker	grijs		gelaagd	zandig		onbepaald
WP2	L9	licht	geel	bruin	gevekt	lemig		onbepaald
WP2	L10		grijs	bruin	gelaagd	zandig	Natuurlijke bodem	onbepaald
WP3	L1	donker	bruin		homogeen	humeus	Humuslaag	nieuwste tijd
WP3	L2	licht	bruin		homogeen	zandig	Vloerniveau?	nieuwste tijd
WP3	L3	licht	bruin		homogeen	zandig	Vloerniveau?	nieuwste tijd
WP3	L4	donker	bruin		homogeen	zandig	Insteek M1	nieuwste tijd
WP3	L5	donker	bruin		homogeen	zandig	Insteek M1, M2 of M3?	nieuwste tijd
WP3	L6	donker	bruin		homogeen	zandig	Ophogingspakket	nieuwste tijd
WP3	L7		bruin	geel	gevekt	zandig	Fundering M1	nieuwste tijd
WP3	L8	donker	bruin		homogeen	zandig	Puinpakket	nieuwste tijd
WP3	L9		geel	bruin	homogeen	zandig		nieuwe tijd
WP3	L10	donker	grijs	blauw	homogeen	zandig		onbepaald
WP3	L11		geel	bruin	gevekt	zandig	Puinpakket	onbepaald

Een uitgebreidere sporenlijst kan gevonden worden op de CD-rom.

9.6 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

DE VERLENDE EN VERBODENDE DE VERLENDE EN VERBODENDE 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所		T.V. ARCHITECTEN KARL & MEIX DANIELA VIKING 建築事務所 12 2800 MECHELEN																																																																														
LOCUS MILAIRESTRAT - 2500 Lier Kadaster: Lier, te Afs Sectie Afd.	BOUWER open maatschappij Eduard Brackx v.z.w. Vlaanderenstrat 12 2500 Lier Tel: 03 488 21 85																																																																															
DATUM 27.11.2008																																																																																
ANNALEN <table border="1"> <tr><td>A</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>B</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>C</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>D</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>E</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>F</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>G</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>H</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>I</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>J</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>K</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>L</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>M</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>N</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>O</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>P</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Q</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>R</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>S</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>T</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>U</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>V</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>W</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>X</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Y</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Z</td><td></td><td></td></tr> </table>	A			B			C			D			E			F			G			H			I			J			K			L			M			N			O			P			Q			R			S			T			U			V			W			X			Y			Z				
A																																																																																
B																																																																																
C																																																																																
D																																																																																
E																																																																																
F																																																																																
G																																																																																
H																																																																																
I																																																																																
J																																																																																
K																																																																																
L																																																																																
M																																																																																
N																																																																																
O																																																																																
P																																																																																
Q																																																																																
R																																																																																
S																																																																																
T																																																																																
U																																																																																
V																																																																																
W																																																																																
X																																																																																
Y																																																																																
Z																																																																																
DE ARCHITECTEN DE BOUWER																																																																																
建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所 建築設計事務所		UV - 1																																																																														

CD-lijst Lier - Jezüietenkerk (2010/031)

Lijst van de overgedragen digitale gegevens.

Foto's (jpeg)

Harris Matrix (pdf)

Inventarislijsten

Onderzoeksarchief (Excel-file)

- Terreindagboek
- Sporenlijst
- Murenlijst
- Vondstenlijst - beschrijving
- Vondstenlijst - determinatie
- Boringenlijst
- Fotolijst

DagboekArchOnderz-LierJez (pdf)

DagboekArchOnderz-LierJez - 2 (pdf)

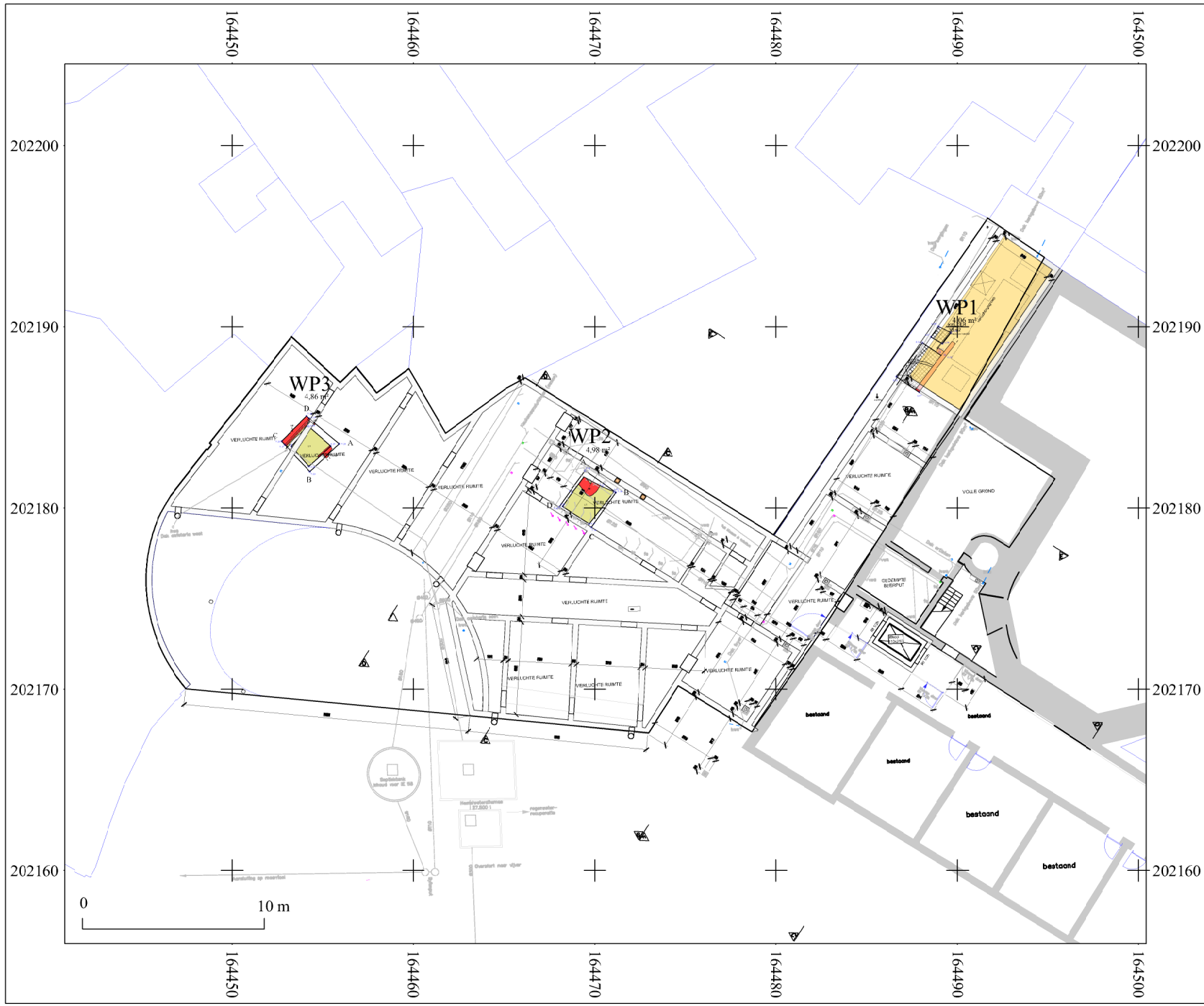
Rapport&bijlagen

- Plan 1 (pdf)
- Plan 2 (pdf)
- Plan 3 (pdf)
- Tekening 1 (pdf)
- Tekening 2 (pdf)
- Rapport (pdf)

Topografische opmetingen

- LIJEZ - Grondplan (dwg)
- LIJEZ - Shape (shp)
  - LIJEZ - punten
  - LIJEZ - lijnen
  - LIJEZ - tekst

Kelderplan Jezüieten (pdf met dank aan architectenatelier Verwilt-Cautreels)

Archeologisch vooronderzoek Lier - Jezuitenkerk

Plan 1 Situering

Onderzoekszone	
Werkput	
Putwand	
Putwand intern	
Muurwerk - baksteen	
Laag	
Verstoring	
Profiel	
Hoogte in m TAW	
Oppervlakte werkput	

Landmeetkundige inmetingen landmeter-expert Peter Hoefman in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan
Projectcode: 2010/031

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Lier - Jezuietenkerk

Plan 2 Inplanting werkputten

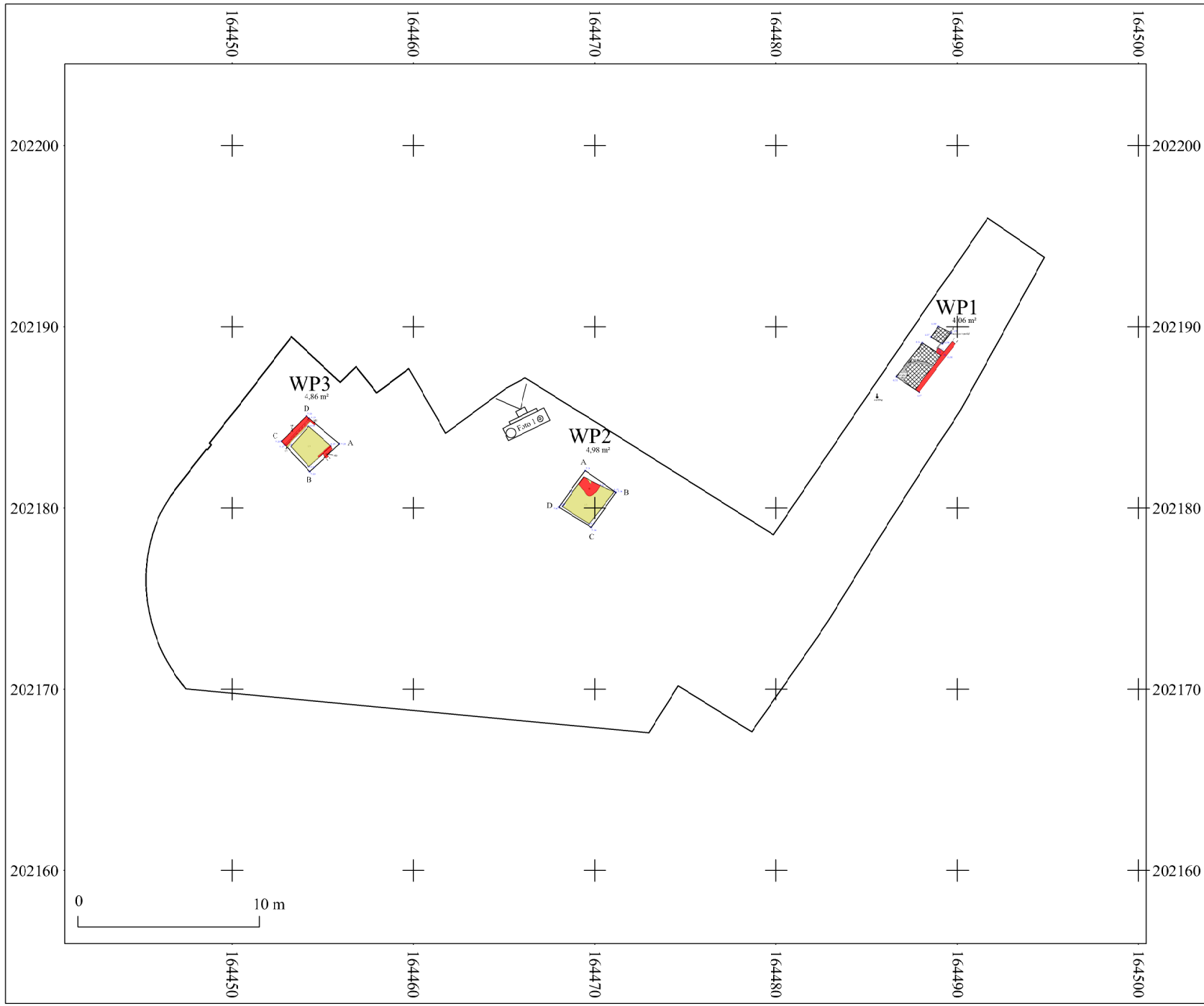
Onderzoekszone	
Werkput	
Putwand	
Putwand intern	
Muurwerk - baksteen	
Laag	
Verstoring	
Profiel	
Hoogte in m TAW	
Oppervlakte werkput	

Landmeetkundige inmetingen landmeter-expert Peter Hoefman in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan
Projectcode: 2010/031

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Lier - Jezuitenkerk

Plan 3 Detail werkputten

Onderzoekszone	
Werkput	
Putwand	
Putwand intern	
Muurwerk - baksteen	
Laag	
Verstoring	
Profiel	
Hoogte in m TAW	
Oppervlakte werkput	

Landmeetkundige inmetingen landmeter-expert Peter Hoefman in Lambert 72

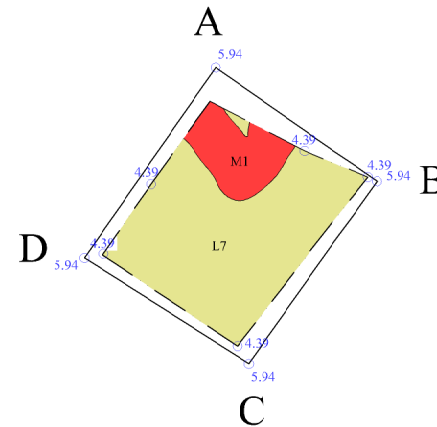

Formaat: A4
ID: Grondplan
Projectcode: 2010/031

All-Archeo bvba

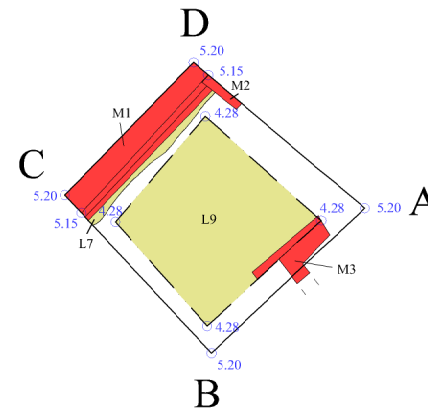
WP2

4,98 m²

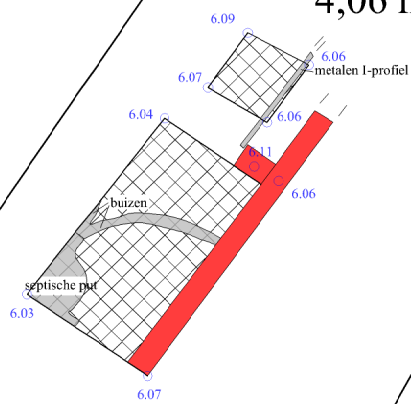
WP3

4,86 m²

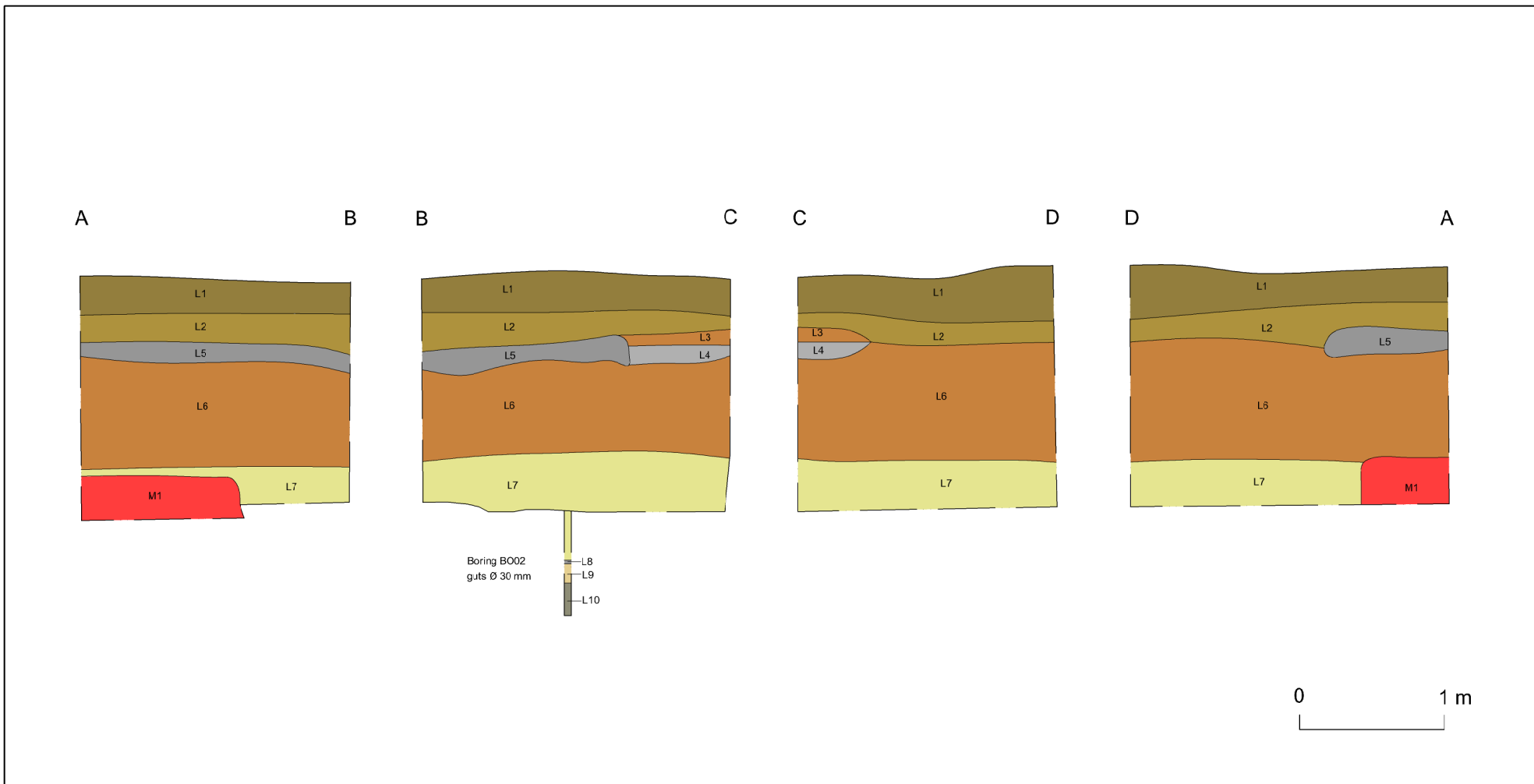
WP1

4,06 m²

Aarcing

0 2 m

Lier - Jezüietenkerk
Archeologisch onderzoek

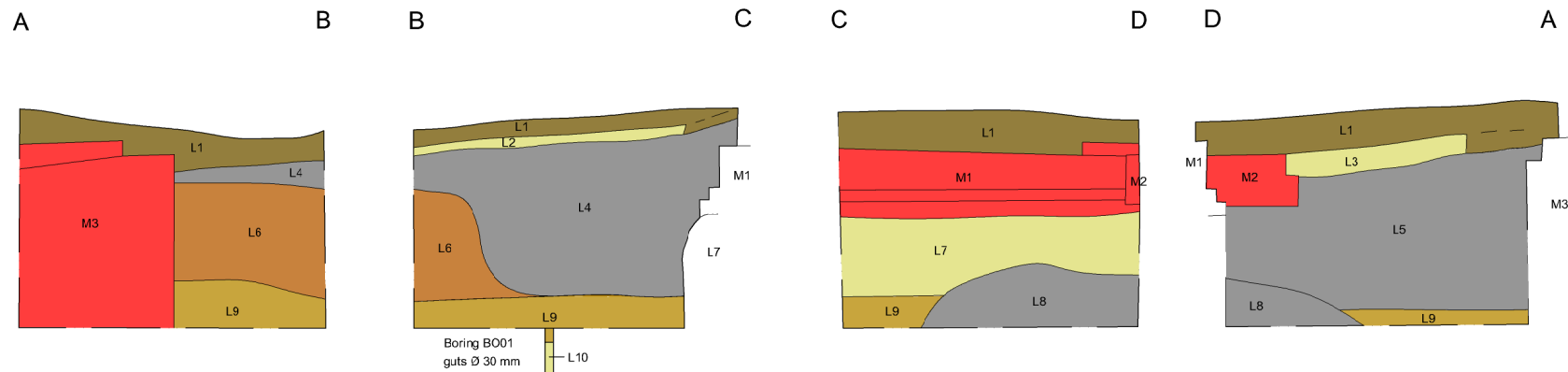
Formaat A4
ID Profielen
Projectnummer 2010/031

Tekening 1:
Profieltekeningen
werkput 2

All-Archeo bvba
Koningin Astridlaan 131
B-2880 Bornem
0498 15 84 40 - 0478 36 57 07
info@all-archeo.be
www.all-archeo.be
BE 816.802.356

Lier - Jezüietenkerk
Archeologisch onderzoek

Formaat A4
ID Profielen
Projectnummer 2010/031

Tekening 2:
Profieltekeningen
werkput 3

All-Archeo bvba
Koningin Astridlaan 131
B-2880 Bornem
0498 15 84 40 - 0478 36 57 07
info@all-archeo.be
www.all-archeo.be
BE 816.802.356